

HOTĂRÂREA CURȚII

DIN 6 APRILIE 1962*

Kledingverkoopbedrijf de Geus en Uitdenbogerd

împotriva

1. Robert Bosch GmbH

2. Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willem van Rijn

Cauza 13/61

În cauza 13/61,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Curtea de Apel de la Haga, a doua cameră, în hotărârea din 20 iunie 1961 (101 R/60), pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare în litigiul pendinte în fața acestei instanțe dintre

Kledingverkoopbedrijf de Geus en Uitdenbogerd, cu sediul la Rotterdam, reprezentată de P.H. Hoogenbergh, avocat, reclamantă,

și

1) **Robert Bosch GmbH**, societate înființată conform dreptului german, cu sediul la Stuttgart și

2) **Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willem van Rijn**, societate pe acțiuni, cu sediul la Amsterdam, reprezentate de J.F.A. Verzijl, avocat, pârâte,

cu privire la „problema dacă interdicția la export impusă de Robert Bosch GmbH, cu sediul la Stuttgart, clienților săi și acceptată prin contract este nulă în temeiul articolului 85 alineatul (2) din Tratatul CEE, în ceea ce privește exportul în Țările de Jos”,

CURTEA,

constituită din A. M. Donner, președinte, O. Riese și J. Rueff, președinți de cameră, L. Delvaux și Ch. L. Hammes, judecători,

avocat general: M. Lagrange

grefier: A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

* Limba de procedură: olandeza.

A) CU PRIVIRE LA COMPETENȚA CURȚII

întrucât părțile Bosch și van Rijn și Guvernul Republicii Franceze și-au exprimat îndoiala cu privire la faptul că o hotărâre preliminară poate fi pronunțată la cererea Curții de Apel de la Haga, având în vedere că un recurs în casație este introdus împotriva hotărârii ce conține această cerere;

întrucât această îndoială rezultă în urma interpretării articolului 177 din tratat, astfel încât o astfel de cerere nu poate fi introdusă decât în cazul în care hotărârea sau decizia care o conține a dobândit autoritatea lucrului judecat;

întrucât interpretarea articolului 177 nu este confirmată prin semnificația literală a acestuia; întrucât, de asemenea, interpretarea ignoră faptul că dreptul național al statului membru ale cărui instanțe solicită pronunțarea unei hotărâri preliminare și dreptul comunitar constituie două sisteme de drept separate și diferite;

întrucât, la fel cum tratatul nu interzice Curții de Casație naționale să ia cunoștință de recurs, dar lasă stabilirea admisibilității acestuia dreptului intern și la aprecierea instanței naționale, tratatul condiționează competența Curții de Justiție de existența unei cereri în sensul articolului 177, fără să fie cazul ca instanța comunitară să examineze dacă decizia instanței naționale a dobândit autoritate de lucru judecat în conformitate cu dispozițiile dreptului național;

întrucât părțile Bosch și van Rijn, precum și Guvernul Republicii Franceze susțin, în continuare, că cererea Curții de Apel de la Haga nu poate face obiectul unei hotărâri preliminare, deoarece aceasta nu se limitează la o simplă problemă de interpretare în sensul articolului 177, ci, în realitate, astfel cum formularea o indică, aceasta solicită Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la aplicarea tratatului într-un anumit caz determinat;

întrucât, cu toate acestea, tratatul nu prevede nici explicit și nici implicit forma în care instanța națională trebuie să-și prezinte cererea pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare;

întrucât chiar sensul termenilor „interpretarea tratatului” din articolul 177 poate constitui obiectul unei interpretări, instanței naționale îi este permis să își formuleze cererea într-o formă directă și simplă care lasă Curții de Justiție sarcina de a nu pronunța o decizie cu privire la această cerere decât în limita competenței sale, adică numai în măsura în care aceasta cuprinde probleme de interpretare a tratatului;

întrucât termenii direcți în care prezenta cerere a fost formulată permit identificarea clară a problemelor de interpretare incluse în această cerere;

întrucât Guvernul Republicii Franceze susține în continuare că atâta timp cât regulamentele menționate la articolul 87 din tratat nu au fost adoptate, Curtea de Justiție nu se poate pronunța cu privire la interpretarea articolului 85, aplicarea acestuia revenind până în acel moment numai autorităților naționale;

întrucât acest argument nu poate fi acceptat;

întrucât, chiar în ipoteza în care aplicarea articolului 85 și a următoarelor din tratat ar fi de competența autorităților naționale, nu ar fi mai puțin adevărat că articolul 177, care privește

interpretarea tratatului, rămâne aplicabil, astfel încât instanța națională este, după caz, autorizată sau obligată să ceară o hotărâre preliminară;

întrucât acest raționament se justifică atât prin litera cât și prin sensul articolului 177; întrucât, pe de o parte, această dispoziție nu conține nicio rezervă cu privire la articolul 85 și următoarele, în timp ce, pe de altă parte, o armonizare a jurisprudențelor, astfel cum este prevăzută la articolul 177 este necesară în special în cazul în care aplicarea tratatului este încredințată autorităților naționale;

întrucât, prin urmare, Curtea de Justiție este competentă pentru a se pronunța cu privire la prezenta cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în sensul articolului 177 din tratat.

B) CU PRIVIRE LA FOND

întrucât hotărârea Curții de Apel de la Haga ridică problema dacă articolul 85 a fost aplicabil chiar de la data intrării în vigoare a tratatului;

întrucât, în principiu, răspunsul este afirmativ;

întrucât articolele 88 și 89 din tratat, care conferă competențe autorităților naționale, respectiv Comisiei, pentru aplicarea articolului 85, presupun aplicabilitatea acestei dispoziții de la data intrării în vigoare a tratatului;

întrucât, cu toate acestea, articolele 88 și 89, prin natura lor, nu pot asigura o aplicare completă și coerentă a articolului 85 astfel încât simpla lor existență să permită să se concluzioneze că articolul 85 a produs efecte chiar la data intrării în vigoare a tratatului și că, în special, nulitatea de drept prevăzută la alineatul (2) s-ar fi produs în toate cazurile care intră sub incidența definiției prevăzute la alineatul (1) și pentru care o declarație în temeiul alineatului (3) nu fusese făcută;

întrucât, în fapt, articolul 88 prevede o decizie a autorităților din statele membre cu privire la admisibilitatea înțelegerilor numai în cazul în care aceste înțelegeri este necesar să fie aprobate de aceste autorități în cadrul legislației privind concurența, în vigoare în țările respective;

întrucât articolul 89, care atribuie Comisiei competență generală de supraveghere și control, nu o autorizează decât să constate eventuale încălcări ale articolelor 85 și 86, fără să îi confere competență în ceea ce privește acordarea declarațiilor în sensul articolului 85 alineatul (3);

întrucât, în final, niciunul din aceste două articole nu conține dispoziții tranzitorii cu privire la înțelegerile existente la data intrării în vigoare a tratatului;

întrucât, pe de altă parte, ar trebui constatat că autorii primului regulament de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (*Jurnalul Oficial*, 204/62) s-au inspirat dintr-o concepție identică;

întrucât, în fapt, din dispozițiile articolului 6 alineatul (2) coroborate cu cele ale articolului 5 alineatul (1) din acest regulament rezultă că declarații mai pot fi făcute de Comisie în temeiul articolului 85 alineatul (3) cu privire la înțelegerile existente la momentul intrării în vigoare a regulamentului menționat și pentru care este autorizată să dea acestor declarații un efect retroactiv, chiar ulterior datei de la care înțelegerea a fost notificată;

întrucât, în consecință, se pare că autorii regulamentului au prevăzut, de asemenea, că la momentul intrării în vigoare a regulamentului menționat existau înțelegeri cărora li se aplică articolul 85 alineatul (1) dar cu privire la care o decizie în sensul alineatului (3) nu a fost încă adoptată, fără ca aceste înțelegeri să devină astfel nule de drept;

întrucât interpretarea contrară ar conduce la consecința inadmisibilă că anumite înțelegeri ar fi fost, de la început, nule timp de mai mulți ani fără ca vreuna din autorități să constate respectiva nulitate, pentru ca, ulterior, aceasta să fie revocată cu efect retroactiv;

întrucât, în general, ar fi contrar principiului general al certitudinii juridice - norma de drept care trebuie respectată în aplicarea tratatului – ca anumite acorduri să fie lovite de nulitate absolută chiar înainte de a fi posibil să se cunoască căror acorduri le este aplicabil articolul 85 în întregime;

întrucât - în conformitate cu textul articolului 85 alineatul (2), care, cu privire la acordurile sau deciziile „interzise în temeiul prezentului articol”, pare să considere alineatele (1) și (3) ale articolului menționat drept un tot indivizibil – trebuie să se admită că, până la intrarea în vigoare a primului regulament de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat, nulitatea de drept nu a operat decât în privința acordurilor și deciziilor pe care autoritățile din statele membre, pe baza articolului 88, le-au considerat ca intrând sub incidența articolului 85 alineatul (1) și nefăcând obiectul unei excepții de la interdicție, în sensul articolului 85 alineatul (3), sau în privința cărora Comisia a luat decizia prevăzută la articolul 89 alineatul (2);

întrucât Curtea de Apel de la Haga nu a putut preciza în hotărârea sa de trimitere data relevantă pentru determinarea eventualei nulități a acordului în cauză, este necesar să se examineze și această chestiune pentru perioada care urmează datei intrării în vigoare a regulamentului;

întrucât, în ceea ce privește acordurile și deciziile existente la data intrării în vigoare a acestui regulament, nulitatea de drept nu operează în ceea ce le privește datorită faptului că intră sub incidența articolului 85 alineatul (1);

întrucât aceste acorduri și decizii trebuie să fie considerate valabile atunci când intră sub incidența articolului 5 alineatul (2) din regulamentul menționat și trebuie să fie considerate valabile în mod provizoriu atunci când, cu toate că nu intră sub incidența dispozițiilor de mai sus, sunt notificate Comisiei în conformitate cu articolul 85 alineatul (1);

întrucât această valabilitate nu are caracter definitiv, deoarece nulitatea de drept prevăzută la articolul 85 alineatul (2) operează atunci când autoritățile din statele membre exercită competența atribuită acestora prin dispozițiile articolului 85 din tratat și menținută prin dispozițiile articolului 9 din regulamentul menționat, pentru a aplica articolul 85 alineatul (1) și pentru a declara anumite acorduri sau decizii ca fiind interzise;

întrucât, de asemenea, refuzul Comisiei de a lua o decizie în sensul articolului 85 alineatul (3) cu privire la acordurile și deciziile care intră sub incidența articolului în cauză are ca urmare nulitatea deciziilor respective de la data intrării în vigoare a regulamentului menționat;

întrucât, cu toate acestea, dispozițiile articolului 7 din regulament oferă posibilitatea Comisiei – chiar dacă acordul sau decizia nu pot fi exceptate de la interdicție în aplicarea articolului 85 alineatul (3) - de a limita efectul interdicției prevăzute la articolul 85, adică al nulității de plin

drept, la o perioadă determinată, până la data la care părțile sunt dispuse să denunțe sau să modifice aceste acorduri sau decizii;

întrucât această dispoziție a articolului 7 din regulamentul menționat nu poate fi interpretată decât prin prisma faptului că, în ceea ce privește acordurile și deciziile ce au fost notificate, nulitatea de drept nu intervine atâta timp cât Comisia nu s-a pronunțat sau în cazul în care autoritățile din statele membre nu au declarat că articolul 85 este aplicabil;

întrucât cererea Curții de la Haga se referă la problema dacă interdicția la export impusă de societatea Robert Bosch din Stuttgart cumpărătorilor acesteia și acceptată de către aceștia intră sub incidența articolului 85 alineatul (1) din tratat;

întrucât această întrebare nu poate fi considerată drept o simplă problemă de interpretare a tratatului, deoarece contextul în care apare această interdicție sumară nefiind prezentat Curții, aceasta nu ar putea hotărî cu privire la acest punct fără o examinare prealabilă; întrucât o astfel de examinare nu intră în competența Curții de Justiție atunci când hotărăște în temeiul articolului 177 din tratat;

întrucât, în aceste condiții, Curtea trebuie să se limiteze la a constata că nu este exclus ca interdicțiile la export la care face referire curtea de apel intră sub incidența definiției de la articolul 85 alineatul (1) și că acestea răspund mai ales la cuvintele „acorduri [...] care pot prejudicia comerțul dintre statele membre [...]”;

întrucât, mai mult decât atât, în cazul în care interdicțiile intră sub incidența articolului 85 alineatul (1), nu se poate admite ca articolul 4 alineatul (2) din primul regulament de aplicare al articolelor 85 și 86 din tratat să le fie aplicat astfel încât, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din tratat, acestea să fie scutite de notificare și, în consecință, să fie considerate valabile;

întrucât, în fapt, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) punctul (1), acordurile cu privire la importul sau exportul între statele membre nu sunt scutite de notificare, în timp ce interdicția la export are efecte altele decât cele menționate la articolul 4 alineatul (2) punctul (2) și un obiectiv diferit de cele prevăzute la punctul (3) din prezenta dispoziție.

C) CU PRIVIRE LA CHELTUIELILE DE JUDECATĂ

întrucât cheltuielile efectuate de Comisia CEE și de guvernele statelor membre, care și-au prezentat observațiile Curții de Justiție, nu pot face obiectul unei rambursări;

întrucât procedura din speță, în raport cu părțile în cauză, are un caracter incidental în fața Curții de Apel de la Haga; întrucât decizia cu privire la cheltuielile de judecată este, astfel, de competența acestei instanțe;

având în vedere actele de procedură;

după ascultarea raportului judecătorului raportor;

după ascultarea observațiilor Comisiei CEE și ale părților;

după ascultarea concluziilor avocatului general;

având în vedere articolele 85, 87, 88, 89 și 177 din Tratatul CEE;

având în vedere Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Comunității Economice Europene;

având în vedere Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Comunităților Europene,

CURTEA,

Pronunțându-se cu privire la cererea pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, care i-a fost adresată de Curtea de Apel de la Haga prin scrisoarea din 10 iulie 1961, hotărăște:

- 1) **Până la intrarea în vigoare a regulamentului menționat la articolul 87 coroborat cu articolul 85 alineatul (3) din tratat, articolul 85 alineatul (2) nu produce efecte decât față de acordurile și deciziile cu privire la care autoritățile din statele membre au hotărât în mod expres, pe baza articolului 88 din tratat, că intră sub incidența dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) și că nu pot beneficia de declarația menționată la alineatul (3) sau în privința cărora Comisia a constatat, printr-o decizie luată în temeiul articolului 89 alineatul (2), că sunt contrare articolului 85;**
- 2) **Celelalte acorduri și decizii care intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1) existente la data intrării în vigoare a primului regulament de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat nu trebuie să fie considerate nule de drept în cazul în care au fost notificate în timp util, în conformitate cu articolul 5 din acest regulament, cu excepția cazului în care Comisia decide că nu pot face obiectul nici al vreunei decizii prevăzute la articolul 85 alineatul (3), nici al aplicării articolului 7 alineatul (1) din regulament, sau cu excepția cazului în care autoritățile din statele membre decid să exercite competențele conferite de articolul 88 din tratat, în coroborare cu articolul 9 din regulamentul menționat;**
- 3) **Acordurile și deciziile care intră sub incidența articolului 85 alineatul (1), existente la data intrării în vigoare a primului regulament de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat și care nu intră sub incidența articolului 5 alineatul (2), nu au fost notificate în timp util, în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) din acest regulament, sunt nule de drept de la data intrării în vigoare a acestui regulament;**
- 4) **Restul cererii nu poate face obiectul unei hotărâri preliminare;**
- 5) **Curtea de Apel de la Haga se pronunță cu privire la cheltuielile de judecată.**

DONNER

RIESE

RUEFF

DELVAUX

HAMMES

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 6 aprilie 1962.

Grefier

Președinte

A. VAN HOUTTE

A. M. DONNER